ROZUMIENIE TEKSTU PISANEGO

PO CO ISTNIEJE WOŁACZ?

A **Proszę przeczytać tekst informacyjny.**

Wołacz to gramatyczna osobliwość. To dziwny, często zapomniany kuzyn z wielkiej rodziny przypadków gramatycznych. Wołacz to taki krewny, który pojawia się tylko na weselach, imieninach i w momentach głębokiego kryzysu egzystencjalnego.

Ale co to w ogóle jest i po co to komu?
W języku polskim wołacz (czyli forma wołająca) to siódmy przypadek, który służy do bezpośredniego zwracania się do kogoś lub czegoś, jeśli ktoś ma romantyczną duszę. To takie „Hej, ty!", tylko z klasą.

Na przykład:

- Marek → **Marku!**
- Kasia → **Kasiu!**
- Pan Jezus → **Panie Jezu!** (Tak, nawet – a zwłaszcza! – do Mesjasza zwracamy się, używając formy wołacza.)

Jeśli kiedykolwiek jakiś Polak zawołał cię dziwnie zniekształconą wersją twojego imienia, gratulacje, zostałeś „zawołaczowany".

Wołacz wywodzi się z praindoeuropejskiego, czyli prajęzyka, którym nikt już nie mówi, ale wszyscy o nim piszą doktoraty. Tam był jednym z ośmiu oryginalnych przypadków. Oto one:

- **mianownik** (nominativus)
- **dopełniacz** (genetivus)
- **celownik** (dativus)
- **biernik** (accusativus)
- **pochodnik** / **ablatyw** (ablativus)
- **narzędnik** (instrumentalis)
- **miejscownik** (locativus)
- **wołacz** (vocativus)

Dlaczego nasi przodkowie stworzyli specjalną formę tylko po to, żeby na siebie krzyczeć? Bo krzyczenie było ważne. Jak inaczej zawołać kogoś z lasu? Albo dramatycznie przywołać bogów?

Wołacz był narzędziem społecznym. Bez niego nie dało się zwrócić do wodza, konia, ani śmiertelnego wroga.

Dlaczego nadal używamy wołacza?
Dobre pytanie. Odpowiedź: z przyzwyczajenia, z szacunku do rozmówcy czy adresata i przez siłę gramatycznej inercji.

W nowoczesnym polskim wołacz bywa pomijany w mowie potocznej. Ludzie często używają mianownika zamiast wołacza:

- „Cześć, Marek." zamiast „**Cześć, Marku!**"
- „Cześć, Weronika." zamiast „**Cześć, Weroniko!**"
- „Cześć, Adam." zamiast „**Cześć, Adamie!**"

Ale nadal używamy wołacza w(e):

- **Formie oficjalnej** – „**Szanowny Panie Prezydencie!**" – Nic nie mówi „szacunek" bardziej niż poprawne użycie wołacza.
- **Religii** – „**Boże!**" – Bóg nie reaguje na mianownik, jak wiadomo.
- **Poezji i dramacie** – „**O duszo moja, czemuś smutna?**" – Bez wołacza nie ma łez.
- **Krzyczeniu na dzieci:** „**Kasiu, co ty wyprawiasz?!**" lub wołaniu dzieci, np. na obiad: „**Zosiu, Pawełku, obiad!**"
- **Krzyczeniu na kierowcę, który właśnie zajechał nam drogę** – „**Ty cymbale!**" (w wersji ocenzurowanej).
- **Zwracaniu się do bliskiej osoby** – „**Skarbie!**", „**Kochanie!**", „**Żabko!**", „**Kotku!**", „**Misiu!**"...
- **Apelu do grupy osób** – „**Żołnierze!**" „**Bracia!**" „**Rodacy!**"
- **Zwrotach bezpośrednich** – „**Pani Agnieszko!**", „**Panie doktorze!**", „**Panie profesorze!**"...
- **Wszystkich zwrotach nacechowanych emocjonalnie** – zarówno pozytywnie, jak i negatywnie, ponieważ wołacz podkreśla emocje i dodaje powagi. To gramatyczne klepnięcie po ramieniu. Albo uderzenie w policzek.

Niektóre imiona (zwłaszcza te niesłowiańskie) brzmią nieco dziwnie w wołaczu. Spróbuj powiedzieć „Kevinie!" albo „Jessico!" i nie brzmieć jakbyś przywoływał ducha z zachodniego przedmieścia.

Wołacz potrafi wprowadzić w błąd. Istnieje w nim kilka wyjątków, przestarzałych form, które odmieniają się trochę inaczej. Przykładowo:

- Pan → **Panie!** (a nie *Panu*, jak sugerowałby miejscownik)
- Bóg → **Boże!** (a nie *Bogu*, jak sugerowałby miejscownik)
- Jezus → **Jezu!** (a nie *Jezusie*, jak sugerowałby miejscownik)

Wołacz w polskim jest jak koperek w kuchni – dla jednych obowiązkowy, dla innych zbędny, a czasem wręcz nadużywany. Nie zawsze ma sens, ale dodaje językowi smaku. To gramatyczny dodatek, który sprawia, że polski jest... no właśnie, polski.

ROZUMIENIE TEKSTU PISANEGO

PO CO ISTNIEJE WOŁACZ? (QUIZ)

B **Proszę wybrać poprawną odpowiedź.**

1. Wołacz w języku polskim to...

- ☐ A) wyrażanie przynależności.
- ☐ B) bezpośredni zwrot do kogoś lub czegoś.
- ☐ C) sposób na tworzenie liczby mnogiej.
- ☐ D) forma używana tylko w poezji.

2. Które zdanie zawiera poprawną formę wołacza?

- ☐ A) Cześć, Marek!
- ☐ B) Cześć, Marku!
- ☐ C) Cześć, Marka!
- ☐ D) Cześć, Markowi!

3. Wołacz pochodzi z języka:

- ☐ A) łacińskiego.
- ☐ B) prasłowiańskiego.
- ☐ C) praindoeuropejskiego.
- ☐ D) staroniemieckiego.

4. W którym zdaniu użyto wołacza?

- ☐ A) „Widziałem Kasię wczoraj w sklepie."
- ☐ B) „Kasia lubi podróże."
- ☐ C) „Kasiu, chodź tu proszę!"
- ☐ D) „Podarowałem prezent Kasi."

5. Dlaczego w języku polskim nadal używamy wołacza?

- ☐ A) Bo tak jest łatwiej.
- ☐ B) Z przyzwyczajenia, szacunku i tradycji.
- ☐ C) Bo jest obowiązkowy w każdej sytuacji.
- ☐ D) Ponieważ zastępuje inne przypadki.

6. Którym przypadkiem gramatycznym jest wołacz w języku polskim?

- ☐ A) drugim
- ☐ B) piątym
- ☐ C) jedenastym
- ☐ D) siódmym

7. Które zdanie zawiera poprawną formę wołacza?

- ☐ A) „Kevin, chodź tu!"
- ☐ B) „Kevina, chodź tu!"
- ☐ C) „Kevinem, chodź tu!"
- ☐ D) „Kevinie, chodź tu!"

8. Gdzie najczęściej wołacz jest nadal używany? (Wybierz najlepszą odpowiedź.)

- ☐ A) Wśród młodych ludzi.
- ☐ B) W SMS-ach, oficjalnych listach, w kościele.
- ☐ C) W wiadomościach sportowych.
- ☐ D) W instrukcjach obsługi.

9. Co symbolizuje użycie wołacza w języku?

- ☐ A) Brak szacunku.
- ☐ B) Neutralność emocjonalną.
- ☐ C) Podkreślenie emocji i powagi.
- ☐ D) Szybkie zakończenie rozmowy.

10. Która forma jest niepoprawna w wołaczu?

- ☐ A) Panie Prezydencie!
- ☐ B) Kochanie!
- ☐ C) Pawle!
- ☐ D) Adam!